

Starvenski dom

Ste. 155

U Ljubljani, ponedeljek, 12. julija 1937

Leto II.

Francija odprla špansko mejo

**„To zahteva čast in ugled francoske države“
Anglija pripravlja nove predloge**

Pariz, 12. jul. Vsi listi obširno pišejo o sklepu francoske vlade, objavljenem v soboto, da bo Francija nocoj ob polnoči odprla svojo mejo na Pirenejskih ter odprla vse nadzorne patrulje, ki so zdaj tam delovale. S tem postane promet med Francijo in Španijo popolnoma svoboden na isti način kot na špansko-portugalski meji. Listi obširno odgovarjajo na napade nemškega in italijanskega tiska, ki Franciji očita, da je s svojim sklepom torpedirala vsako možnost za sporazum glede Španije, ker je dovolila, da smejo francoske tovarne rdečo vlado v Španiji zalagati z vojnim materijalom. Najbolj točne podatke o pomenu francoskega sklepa in o nadaljnjih posledicah prinaša »Matin«, ki pravi, da je Francija bila primorana, da tako postopa, ker to zahtevata čast in ugled njene države, na drugi strani pa tudi potreba, da se vzpostavi ravnotežje v stališču velesil glede Španije. Ako je postala portugalska meja svobodna za vsak promet, ako so španske obale nenadzorovane, potem ne more biti Francija edina država, katere španska meja naj bi še nadalje ostala pod nadzorstvom. Ako naj imajo pogajanja med velesilami sploh kakšen pomen in izglede na uspeh, potem je potrebno, da se glede Španije vse države v enakem položaju in da se šele na podlagi tako izravnane ravnotežja najdejo temelji za kompromis. To stališče francoske vlade je potrdila tudi Anglija, ki da jih je celo želela. Nadaljnji potek dogodkov bo po francoskem sklepu bržkone naslednji.

Novi angleški predlogi za kompromis

Anglija bo sedaj, ko je takorekoč ustavljeno vsako nadzorovanje, tako pomorsko, kakor suhozemsko, na željo odbora za nevmešavanje izraženo pretekli petek, izdelala kompromisen predlog, ki naj bi predvideval tri ukrepe:

1. Neutrálne države bi takoj obnovile obalno nadzorstvo in sicer na ta način, da bi poslane svoje zastopnike, odnosno opazovalce na francoske in angleške bojne ladje, ki bi izključno prevzele obalno nadzorstvo. Tudi Italija in Nemčija bi poslali svoje nadzornike na krov angleških in francoskih ladij. Istočasno bodo neutrálne zastopstva zopet obnovila nadzorovanje na suhozemskih mejah, to se pravi na francoski in na portugalski obeni.

2. Na to bi Anglija predložila odboru za nevmešavanje, ki se sestane na koncu tega tedna, svoj predlog o obnovitvi nadzorovanja na drugi preosnovani in trajni osnovi. Mednarodni nadzorniki iz držav, ki pripadajo odboru za nevmešavanje, bi se stalno naselili po vseh španskih lukah, kjer bi imeli vse pravice, da preiščejo sleherno letalo za hitrejšo poslovanje nadzorstva. Ravno tako bi razpolagali s patrolnimi letali tudi nadzorniki na suhozemskih mejah.

3. Kakor hitro bi to nekoliko zamotano nadzorstvo začelo poslovati, bi odbor za nevmešavanje skupno priznal generala Franca kot vojskovođa se stranko, a istočasno bi začeli odpošiljati prostovoljce iz obeh Španij.

Ameriški veleposlanik je obvestil francoskega zunanjega ministra, da ameriška vlada v vsakem pogledu odobrava sklep francoske vlade, ki da ga je treba smatrati kot obrambno sredstvo za dostojanstvo in narodno odvisnost francoske države, Amerika da bo francosko vlado podpirala.

Hinavsko razburjenje v Berlinu

Berlin, 12. julija. V nemških političnih krogih vlada silno razburjenje z ozirom na francoski sklep, ker so mislili, da bo Nemčija še nadalje emela ves svet izzivati in da se nikdo ne bo upal zoperstavljati. Po Berlinu so se raztresle radi tega namena od propagandnega ministrstva razširjene, razburilive vesti, da bo Francija sedaj odkrito in v dvojnem obsegu odpravljati prostovoljce in vojni materijal v rdečo Španijo. To je tembolj značilno, ker je nemško zunanje ministrstvo bilo točno poučeno o obsegu francoskega ukrepa, ki je dejansko istovestno italijanskim in nemškim, ko sta ti dve državi odpovedali sodelovanje pri nadzorovanju

španskih obal. Očividno vlada med zunanjim ministrom, ki hoče miriti, in propagandnim ministrom, ki neprestano hujska javno mnenje na ostri, usodno nesoglasje, kajti propagandno ministrstvo niti dovolilo ni, da bi listi objavili vse francosko uradno poročilo, ampak samo izsekane kose, ki naj v javnosti napravijo vtis, da je Francija spravila Evropo v novo vojno nevarnost.

Eden križari na jahti

London, 12. julija. »Angleški zunanji minister Eden, ki je v soboto zapustil London in se ukrcal na jahto »Princess«, ki je last lorda Kensleya, lastnika »Daily Telegraph«, je vso nedeljo križaril ob francoski obali ter pri tej priložnosti obiskal tudi kopališče Deauville. Od tam se je odpeljal naprej proti Boulogne in se je šele davi rano vrnil nazaj v London. Ni znano, koga je zunanji minister šel imet na krovu, ampak gotovo je, da je imel pri sebi mogočen štab diplomatov, s katerimi je izdeloval nove predloge glede Španije. Sprva je nameraval Eden obiskati tudi Rouen in se tamkaj sestati z nekimi francoskimi državniki, toda ta izlet je moral opustiti, ker ga je zunanje ministrstvo nujno poklicalo nazaj.

Francova odposlanca iščeta posojila v Parizu in Londonu

Pariz, 12. julija. Večernik »Le Soir« objavila vest, da je prišel v Frankfurt, potujoč iz Zeneve, neki Monteverde, z namenom, da se pogaja z nemškimi bankami za dvomilijardno posojilo v prilog generalu Francu. List prištevja, da je bil dotični gospod prej tudi v Parizu in da tamkaj ni našel

nobene razumevanja. Nadalje poroča list, da se 9 dni nahaja v Londonu neki Eduardo Aguilar, ki se pogaja v imenu generala Franca z večjo skupino bank za posojilo 5 milijard pezeta. V Londonu pogajanj niso odklonili, pač pa so mu odgovorili, da je uspeh razgovorov odvisen od politične rešitve španskega vprašanja in da banke v tem pogledu čakajo na navodila zunanjega ministra.

Po bojiščih

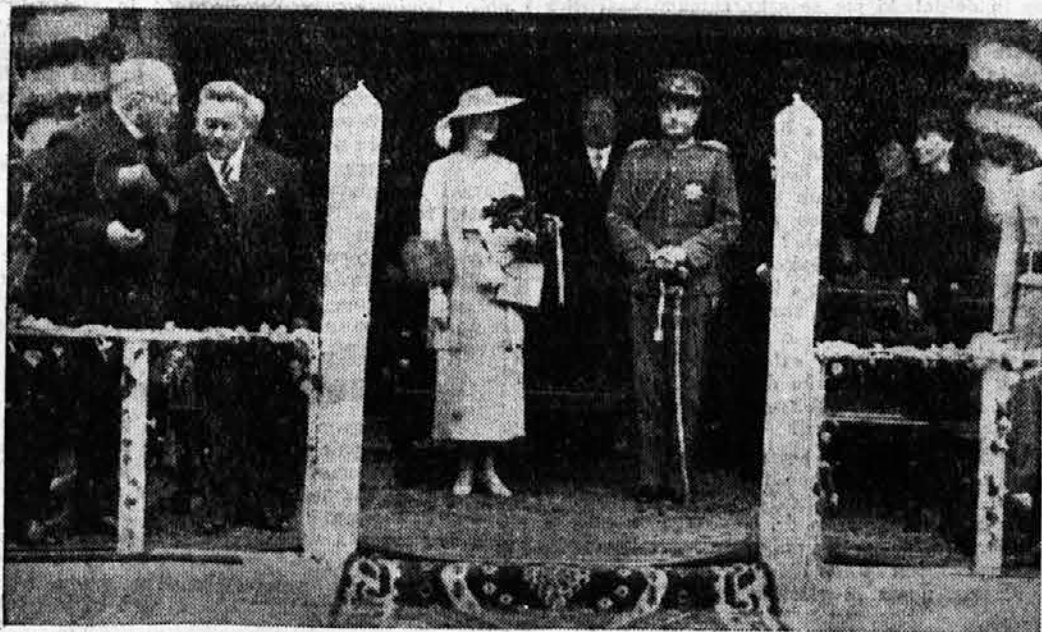
Salamanca, 11. julija. AA. Vrhovno poveljstvo nacionalistične vojske je izdalo komunike, v katerem pravi, da so bili napadi republikancev v bližini Villanueva del Pardillo odbiti, nasprotnik je imel velike izgube. Uničenih je bilo 10 ruskih tankov. Na cesti, ki vodi v Estremaduro je bil prav tako odbit hud republikanski napad. Republikanci so se pri tem napadu posluževali tankov. Na tem sektorju je bilo ubitih več tisoč ljudi.

Vittoria, 12. julija. Poročilo Francovega generalnega štaba, izdano o polnoči, javlja: da so se borbe na odseku pri Brunette končale s popolnim porazom rdečih, ki so pustili na bojišču okrog 3000 mrtvih in ranjenih.

Rdeča poročila

Madrid, 12. julija. Generalni štab rdeče vojske javlja, da so rdeče čete zasedle mesto Villanueva del Pardillo, ki se nahaja zapadno od Madrida. Čete generala Minja so napredovale za 5 km od začetne črte južno od Escoriala, tako da so nacionalistične postojanke pri Sevilla la Nueva in Navalcarnero zelo ogrožene. Rdeči generalni štab pravi, da so nacionalistične čete nevarnost uvidele in da so se zaradi tega tako srdito borile. Rdeče letalstvo je večerj ves dan brez prestanka bombardiralo zaledje nacionalistične fronte.

Visoki gostje na gorenskem prosvetnem taboru v Kranju

Na častni tribuni: Nj. Vis. knez Namestnik in Nj. Vis. kneginja Olga. — Ob strani notranji minister dr. Anton Korošec in ban dr. Marko Natlačen. — Foto Fr. Jug. Kranj.

Kardinal Pacelli v Lisieuxu

Desettisoči romarjev v svetišču Sv. Terezije

Lisieux, 11. julija. AA. Po sprejemnih pozdravih na peronu tukajšnje postaje je godba v čast kardinalu Pacelliju zaigrala papeško himno in nato marseljsko. Kardinal se je s svojim spremstvom postavil odpeljal naprej v karmelitsko kapelo. Avtomobili so le polagoma prodirali skozi gost špa-

lir množice, ki je navdušeno pozdravljala papežvega izrednega delegata. Avtomobile so spremljali oddelki konienice 7. polka. Sprevod je šel tudi mimo občinskega doma, na katerem se je vila papeška zastava. Iz karmelitske kapele se je kardinal Pacelli odpeljal v dom sv. Janeza, kjer se je nastanil.

V karmelitski kapeli je kardinal Pacelli prečital papeževo bulo o svoji misiji. V tem pismu pravi sv. oče med drugim, da je pripisati božji previdnosti ker se blagoslovi nova bazilika v Lisieuxu baš sedaj, ko je mnogo narodov med seboj v hudih sporih zaradi svojih posvetnih interesov. Bazilike niso zgradili le sinovi Francije s svojimi prispevki, nego so darovi prihajali iz vseh strani sveta. To pomeni, da med raznimi narodi še zmerom obstaja neka vrsta sloge in zajednice.

Kardinal Pacelli se je nekaj ur zadržal v svojih sobah, nato pa je peš odšel v karmelitsko kapelo. Spremljalo ga je šest kardinalov in 70 nadškofov in škofov, dalje bivša ministra Marin in Bleasau, francoski poslanik pri Vatikanu Roux ter mnoge druge ugledne osebnosti. Kapela je bila okrašena s francoskimi in papeškimi zastavami. Papežev odposlanec je zavzel svoje mesto na prestolu, takoj nato je prečital papeževo bulo v latinščini in francoščini. Lisieuxski škof se je kratko zahvalil sv. očetu in kardinalu Pacelliju za toliko pozornost, nato pa so se tri čestre reda sv. Terezije zahvalile previdnosti božji, da je omogočila tako veliko svečanost. Kardinal Pacelli se je nato podal v stransko kapelo. Bil je tudi na grobu svete Terezije. Na njem je pokleknil in molil. Ko se je nato spet vrnil v svoje stanovanje, mu ogromna masa ni več vzklakala, nego je padla na kolena in prejemale njegov blagoslov.

Vso noč je bilo mesto svečano razsvetljeno. Prebivalstvo je noč večinoma prebdelo. Hoteli, re-

Vesti 12. julija

Na poučnem potovanju v Italijo se je mudila večja skupina študentov s poljedelske fakultete v Zagrebu. Na povratku so si v Furlaniji ogledali izsuševalna dela na barjih.

Ob posvetitvi nove katedrale, posvečene Mali Tereziki od Deteta Jezusa v Lisieuxu v Franciji je imel nagovor na vernike papež Pij XI. Govoril je iz svojega kabineta v francoščini, a vse francoske radijske postaje so govor prenašale.

Dan poljske mornarice so večerj proslavili v pristanišču Gdini. Ministrski predsednik je imel ob tej priliki slavnostni govor, v katerem je poudarjal stremiljenje Poljske, da postane kolonialna država, ker le take države odločujejo o vojni in miru.

Z ostavko svoje vlade je zagrozil belgijski ministrski predsednik Van Zeeland, če liberalna stranka ne prekliče zahteve o odstopu pravosodnega ministra. Van Zeeland je svoje stališče obrazložil tudi kroni.

Francijo napadajo belgijski rexistični listi radi odločnega stališa v odboru za nevmešavanje v špansko državljansko vojno. Rexisti pravijo, da je Francija preprečila sporazum.

Kitajska namerava baje Japonski napovedati vojno, ker odklanja vsak sporazum, ki bi bil zanjo poniževalen. To vest je objavila italijanska agencija Stefani.

V Pariz je večerj dopoldne prispel rumunski kralj Karol II. Na postaji ga je sprejel zunanji minister Delbos s člani diplomatskega zbora. Rumunski kralj bo gost predsednika republike.

Preko 300.000 vernikov in romarjev se je udeležilo večerj svečanosti v Lisieuxu. Novo katedralo je posvetil kardinal Pacelli. Zvočniki so prenašali papežev govor za to priliko.

Začasni glavni odbor vseh arabskih strank je sklenil odkloniti angleški načrt o razdelitvi Palestine, češ da je proti arabskim idealom.

Češ da je prot arabskim idealom. Češ da je prot arabskim idealom.

Ameriška vojna mornarica je delno že opustila iskanje ponesrečene letalke Earhardtove. Kljub temu išče še naprej matična ladja »Leksington« z 62 letali. Uspeha se že ne nadejajo več.

Atentatorje na portugalskega ministr. predsednika Salazarja je ugotovila lisbonska policija. Trije so. Dva bivša vojaška podčastnika in bivši uradnik pri tramvajem podjetju. Upajo, da jih bodo v kratkem prijeli.

Ze 150 ljudi je dosedaj podleglo sončarici v Ameriki. V državi Ayovy so ugotovili v senci vročino 50 stopinj Celzija. Poročila meteoroloških postaj pa pravijo, da vročina še ne bo kmalu ponehala.

Iz Moskve se je vrnil švedski zunanji minister Sandler. V Moskvi se je razgovarjal z Litvinovim in s Stalinom o problemu mednarodne varnosti.

Med Francijo in Nemčijo se je sklenil trgovinski sporazum. Pri tej priliki sta si nemški gospodarski minister dr. Schacht in francoski trgovinski minister Lasalle izmenjala pozdravni čestitki.

Včeraj dopoldne je bil v Marseilleu odprt kongres francoske socialistične stranke. Na kongres so prispeli tudi zastopniki socialističnih strank iz Švice, Romunije, Belgije in Češkoslovaške. Prihod Leona Bluma so vsi zborovalci navdušeno pozdravili.

Na tretji progi kolesarske dirke od Solije do Varne je na 120 km dolgi vožnji zmagal Bolgar Konstantinov. Takoj za njim sta prišla na cilj Jugoslovana Prosenik in Grgac. Po skupinah vodi še vedno Bolgarin.

Novo trgovinsko pogodbo med Italijo in Dansko sta večerj v Rimu podpisala zunanji minister gršč Ciano in danski poslanik v Rimu.

Sovjetska ladja »Mosovjet« je v soboto odplula proti severu. Ladja ima nalogo prepluti arktično morje. Za 13.250 morskih milj dolgo pot bo ladja rabila 120 dni.

Med avstrijsko in nemško paritetno komisijo je prišlo do sporazuma ter bo Avstrija pustila uvažati 3 ali 4 nemške liste. Poleg tega bo amnestija razširjena tudi na druge vrste političnih kaznjencev.

Nov dalekometni top je iznašel neki Amerikane. 100 kg težka granata bo iz tega topa zletela 17 morskih milj daleč. Top ima premer 16 palcev.

Ogromen požar je v soboto blizu znane božje poti v Censtohovi uničil skoro celo vas. Zgoreli so tudi 4 prebivalci.

Junija meseca je v Abesiniji po podatkih vojne ministrstva umrlo pri spopadih ali zaradi bolezni 25 italijanskih vojakov, 19 črnosrajčnikov, 4 častniki in 4 podčastniki.

45.000 delavcev je zaposlenih v italijanskih letalskih tovarnah. Število delavstva je za toliko poskočilo radi velikih naročil vojnega ministrstva.

Polom hotelske industrije

Pariz, 12. julija. Proti splošnemu pričakovanju se je stavka hotelskih in gostilniških nameštencev tekom nedelje razvila v popolno polomijo. Vsi hoteli z redkimi izjemami redno poslujejo. Večina kavarn in gostin je začela v nedeljo redno obratovati. Močni oddelki policije stražijo pri vseh lokalah, da bi preprečili morebitne nastope razgrajev. Policija je brez nadaljnega aretirala precejšnje število kolovodij, ki so hoteli prisilili prostovoljno osebje, da naj zapusti delo.

stavracije in kavarne so bile vso noč odprte. Velika množica ljudstva se je zgrinjala v baziliko. Takoj po polnoči so se pričele v njej svečane službe božje. Ob zori so prispeli v Lisieux prvi posebni vlaki, a katerimi je prišlo iz raznih krajev na desetine tisočev romarjev. Po glavnih ulicah, ki vodijo proti baziliki, so bili postavljeni veliki drogovji, na katerih vise papeške zastave. Vreme je zelo lepo. Ze od devetih zjutraj so bile vse ulice, ki vodijo proti baziliki, prepolne ljudstva.

Čankajšek mobilizira

Vrhovni inspektor japonske armade odletel na Kitajsko

Sanghai, 12. julija. Čisto nepričakovano se je na severu Peipinga (Peking) razvila srdita bitka med kitajskimi in japonsko-mandžurskimi četami. Borba je trajala ves dan in vso noč in še sedaj ni nehala. Maršal Čankajšek je odredil mobilizacijo vseh kitajskih letalskih sil, kakor tudi vsega za vojsko sposobnega moštva v severnih pokrajinah. Odredil je nadalje, da odkorakajo nemudoma štiri divizije proti Peking, da ustavijo prodiranje Japoncev, ki so se zasedli mesto Linvan. Nadalje je dal povelje poveljniku Pekinga, da pod nobenim pogojem ne sme začeti kakšnih pogajanj z Japonci, ampak mora braniti mesto do zadnjega moža. Po vsej severni Kitajski vlada velikansko razburjenje, a tudi navdušenje, ker so Kitajci le težko prenašali popuščanje kitajske vlade napram japonski objestnosti v zadnjih letih.

Tokio, 12. julija. Japonska vlada je imela sinoči pod predsedstvom mikada izredno sejo, o kateri ni bilo izdano nobeno uradno poročilo. Pač pa so se razširile govorice, da je bil dosežen

popoln sporazum med vlado, parlamentom in denarnim svetom z ozirom na sodelovanje na Kitajskem, kjer se oznanja nova nevarnost za japonske interese. Na seji so baje tudi sklenili, da odklonijo sleherni kompromis Kitajcev, kajti kakor hitro bi se zmanjšala japonska avtoriteta na Daljnem vzhodu, bi se tako ojačil kitajski odpor in bi se okreplila pogubna protijaponska propaganda.

Po seji vlade je bila tudi seja vrhovnega vojnega sveta, na kateri je bilo sklenjeno, da odpotuje nemudoma general Kačuti, ki je vrhovni inspektor japonske armade, na Kitajsko, da bo mogel sam izdati vse potrebne ukrepe zaradi novo nastalega položaja. Po seji je izšlo v vojnem ministruv uradno poročilo sledetle vsebine: Kitajska armada iz Siuna se je zbrala pri Papaočanu. Promet na železniški progi Peiping—Tiensin je prekinjen. Ravno tako so prekinjena tudi vsa pogajanja s Kitajci, ki nemarajo zapustiti svojih dosedanjih postojank. Kompromisa v doglednem času ni pričakovati, ker so vsi častniki 28. arm. zbora nespravljivi nasprotniki Kitajcev.

Mogočna pesem kranjskega polja

Kranj, 12. julija.

Včerajšnji dan bo v zgodovini kranjskega mesta zapisan s posebnim poudarkom. Starodavni Kranj je bil z obiskom Nj. Vis. kneza namestnika Pavla tako počaščen, da je včerajšnja prireditev, ki se je tako lepo in dostojno izvedla, dobila prav poseben sijaj. Za to priliko se je ves Kranj odel v državne zastave, ki so kakor pisano morje plapolale nad starodavnimi ozki mestnimi ulicami v pozdrav visokega gosta, ki se je bil z avtomobilom ob 9.55 pripeljal v spremstvu svoje družice kneginje Olge iz bližnjega gradiča Brdo. Ljudstvo je predstavnika naše vladarske hiše nadvse priščno sprejelo. Na glavnem trgu je vsa tisočera množica naravnost prekipevala navdušenja, ko se je pred častno tribuno nasproti oltarja pod oboki mestnega magistrata ustavil dvorni avtomobil. Skupaj s knezom Pavlom in kneginjo Olgo so prišli v Kranj na prosvetni tabor tudi minister dvora Antič, adjutant kneza namestnika podpolkovnik Kokalj ter zrakoplovni polkovnik Sonderrmayer, ki so na tribuni zavzeli častna mesta tik za sedežem obeh visokih gostov. Poleg kraljevega namestnika je sedel ban dr. Natlačen z gospo, zraven kneginje Olge pa gospa ministra dr. Kreka v narodni noši. Pred knezom in kneginjo sta sedela ministra dr. Korošec in dr. Krek. Vsi visoki gostje so ves čas prireditve sledili z vso pozornostjo ter so bili ponovno deležni navdušenih ovacij zbranega ljudstva.

Kranj v jutranjih urah

Vreme zjutraj sicer ni kazalo nič prida. Pred odhodom z doma so ljudje zmajevali z glavami, po večini so se bili namenili na pot z dežniki pod pazduho. Kazalo je, da bo vsak čas zopet deževalo. Toda obzorje se je polagoma le očistilo, dan je dozor od poznih dopoldanskih ur kakor umit, množice z vseh strani so smehljaje spešile proti Kranju. Kakor žuboreči potoki, ki pritekajo z gora in samotnih dolin, kakor mogočne reke, ki se združujejo sredi žitnih polj in livad, tako so se stekale množice v eno samo valujoče morje — v Kranj. Vse ulice so bile namah na gosto napolnjene z gosti deželani. Naši krepki gorenjski možje, same grče tam s cerkljanske in šenčurske strani, zanosni fantje in dekleta, vsi nasmejani in vriskajoči skozi predmestne vasi, vsi zdravi in polni veselja, ljudstvo s Sorskega polja, s Poljanske in Sorske doline, tam daleč od Komende in Kamnika in še iz Ljubljane in Jesenice in Radovljice in celo iz Behinje in vseh Rovt tam pod gorami, vse se je strnilo v Kranj. Skozi ulice je šla vesela pesem kranjskega polja, vrisk naših fantov, mogočni glasovi fanfar, živahne koračnice kranjske, trziške, cerkljanske in domžalske godbe, vmes pa so padale preudarne besede naših resnih mož in fantov, ki so zmerom prihiteli v Kranj, ko je bilo treba poudariti vekovite ideje naših vodnikov.

Množica se zliva na glavni trg

Glavni mestni trg je bil kakor vse mestne ulice ves v zastavah, niti enega poslopja ni bilo brez tribarvnice. Posebna mestna hiša je bila lepo okrašena z zelenjem in zastavami. Pod starinskimi oboki magistrata je bila urejena častna tribuna, kamor so zgodaj zjutraj začeli prihajati najodličnejši gostje. Tam so se zbrali notranji minister dr. Korošec, ban dr. Natlačen z gospo, minister dr. Krek v kroju fantovskih gdscev z gospo v narodni noši, šef javne varnosti dr. Jovanovič iz Belgrada, potem upravniki mesta Belgrada gospod Acimovič, okrajni glavar dr. Lipovšek, mestni župan Česenj, predsednik Prosvetne zveze dr. Lukman, poslanec dr. Šemrou, okrajni šolski nadzornik Rupret, iz Kranja pa dr. Megušar, dr. Šilar, g. Gorjanc, župnik Škrbec in drugi, iz Kamnika dr. Zvolkelj, iz Komende poslanec Strcin, iz Radovljice dr. Šmajdek, g. Vidic, župan Resman in drugi.

Okrog tribune, ki je bila vsa v zelenih vencih in z bogatimi preprogami obložena, vsa v modrino ovita, z napisom iz poljskih rož »Bog živi« prepletena, so se začele v dolgem pestrem sprevodu zlivati na trg ogromne množice ljudstva iz kranjske dekanije. Na čelu spreveda so jeli štiri konjeniki v narodnih nošah in z državinami zastavami, pred njimi pa je umerjenih korakov šla šestlaskanska fanfara, ki je z mogočnimi akordi budila med množico slovensko razpoloženje. Konjenikom je sledila dolga vrsta v državne zastave ovitih kolesarjev, ki so v lepem redu privozili na glavni trg ter se postavili v ulico zraven mestne hiše. Bilo jih je čez 200 kolesarjev.

Čez 600 narodnih noš

Tako pester in žive množice narodnih noš, kakor smo jih mogli videti včeraj v Kranju, zlepa se ni bilo zbranih kje v naših krajih. Okrog 60 konjenikov v narodnih nošah je uvedlo ta del spreveda, tem pa so sledili kmečki tajseljni, svatovski koleseljni in navadni sodobni kmečki dvovprežni vozički, ki so vozili na okrašenih vozilih posamezne skupine narodnih noš. Skupino je pozivala skupina Bohinjcev s planšarjem in dolгим ukropljenim rogom, ki je z značilnim svojim glasom budil spomine naših prednikov planincev. Končno je skupino zaključila dolga vrsta narodnih noš v avbah in pečah.

Toplo pozdravljeni so prikorakali nato na trg naši mladi fantje v novih fantovskih krojih, kakih 120 vseh; fantom so sledila dekleta v krojih, potem mladenke in cel zbor mladih telovadecv in naraščaja v preprostih okusnih enotnih oblekah.

Celoten sprevod so zaključili naši gorenjski župani z župani Umnikom, Strčinom, Burgerjem, Majeršičem, Resmanom in Zihlerom na čelu. V tej skupini so šli v urejenih štiristopih vsi številni naši prosvetni delavci iz podeželja, vseh okrog 500, za njimi pa že dolga vrsta ostalih ljudi.

Med sv. mašo na trgu

Točno ob 9. je duhovni svetnik Škrbec pristopil k oltarju, ki je bil postavljen sredi brezovega gaja v sredini glavnega trga, ves v zelene kite in državne zastave ovit, prednja stran oltarja pa je bila odeta v azurno modrino židanega blaga. Sredi oltarja se je dvigal velik bel križ s palmovo vejo okrašen. Pred oltarjem se je zbrala vsa pisana množica narodnih noš, časten špalir ob oltarju so napravili fantje v svojih krojih, poleg njih pa so se v venec postavile naše lepe prosvetne zastave. Kakor en sam pisan vrt je izgledala ta množica, ki je do zadnjega kotička zavzela ves široki glavni trg. Med sv. mašo je prepeval cerkveni pevski zbor pod vodstvom g. Mohorja Cirila, ves čas pa je igrala tudi godba. Po končani sv. maši, med katero je lepo besedo o slovenskih blagovestnikih sv. Cirilu in Metodu spregovoril g. dekan Škrbec, ki je ob tej priliki daroval tudi svojo srebrno sv. mašo, je vsa množica glasno zapela himno »Povsod Bože«.

Knez namestnik in kneginja Olga

Takoj po maši sta se z gradiča Brdo, kjer bivata na počitnicah, pripeljala v dveh avtomobilih knez namestnik Pavle in kneginja Olga s številnim spremstvom, ki so vsi zavzeli prostor na častni tribuni pod magistratom. Knez Pavle je bil prišel v generalski uniformi, kneginja Olga pa je bila oblečena v dragoceno modro obleko, obrobjeno z elegantno modro lisico. Dvorni avtomobil, v katerem sta se vozila knez in kneginja skozi živopisan špalir naših žena in deklet v narodnih nošah, so ljudje zasuli s cvetjem, vsa množica na trgu pa je živahno klicala visokima gostoma ter jima neprestano mahljala z belimi robci. Pred častno tribuno je knez namestnika pozdravil predsednik dekanjskega prosvetnega okrožja g. prof. Fortuna, h knezu Pavlu in kneginji Olgi pa sta pristopila deček in deklica v narodnih nošah, Kokalj Marija in Rantov Peterček, ki sta obema gostoma izročila lepe šopke živorceh nageljnov. Knez namestnik je bil malčeka prijazno nasmejal ter ju pohvalil in se jima zahvalil za lepo cvetje, prav tako kneginja Olga.

Začetek slavnostnega govora

Zborovanje je nato uvedel g. prof. Fortuna, ki je raz oder s sledečimi besedami pozdravil zborovalce:

Gorenjska kri s kranjskega polja, pričnimo svoj tabor! Bog je bil prva naša misel po dolžnosti človekovi in po našem programu. Tako krasen je ta kos naše zemlje v objemu slikovitih pa visokih in večno nam zvestih Karavank, da je postal bivališče celo najvišjemu in najdražjemu gostu.

Izredno smo srečni in počaščeni, ko moremo pozdraviti na današnjem našem gorenjskem taboru naše visočanstvo kot predstavnika našega ljubljene kraljevskega doma in kot kneza namestnika. K nam ste prihiteli v družbi Njenega kraljevskega Visočanstva, kateremu se vdano poklonimo sredi kranjskega mesta prosvetarij z našega polja. Blagovolite sprejeti, Vaši kraljevski Visočanstvi, ki sta na našem Brdu — naša, odkrite pozdrave našega veselega srca, ko sta dala naši manifestaciji najvišji sijaj.

Skromen je naš narod, a vedno vesel, če ga obiščejo predstavniki kraljevske vlade v veselem razpoloženju ali v ihtah. Zato danes med avbami in pečami, z gorenjskimi nagelji na prsih in peresi za klobukom, prekipevajočih src pozdravljamo med nami modrega in čisto našega vodnika dr. Korošca, ministra dr. Kreka z gospo, bana dr. Natlačen z gospo, pozdravljamo vse druge odličnike, zastopnike cerkve in prosvetne oblasti in organizacij, zlasti pa tople pozdravino kranjskega dekana g. duh. svetnika župnika Škrbca, ki je daroval na današnji dan srebrno mašo (in sicer na istem oltarju, na katerem je dekan Škrbec maševal v Sremski Mitrovici v celici takratnih slovenskih jetnikov).

In Bog živi vse Vas, trdne grče mož in žena, fantov in deklet, ki ste se s koreninami zagrizli v kranjsko skalo, ki orjete v poljih in garate ob stroju in ki ste danes prihiteli v starodavni naš Kranj v tisočih in tisočih.

Prosvetna društva naše dekanije slave danes svoj prvi prosvetni tabor z bogato aktivno bilanco: nad 5000 predavanj, okrog 2000 dramatičnih predstav in 11.000 knjig je dvigalo prosveto našega okrožja. Ali naj nas bo ob taki bilanci strah? Ali naj nas bo strah, ko ves prostorni kranjski trg drhti v veselem navdušenju? Ne, kvišku srca! Naši temelji, večni, božji, so kakor granit; na njih gradimo, iz srčnega prepričanja in krščanske dolžnosti, pa brez vseh praznih fraz, zavedajoč se, da obenem najboljšo služimo državi.

Naš program je in ostane: Bog, domovina, država z našim kraljevim domom Karadjordjevičev. Bog živi naš vzišeni kraljevski dom! Bog živi Vaši kraljevski Visočanstvi!

Množica je kakor eno samo grlo poprijela vzklik govornika, zopet navdušeno in dolgo klicala naši vladarski hiši, kralju Petru II., namestniku Pavlu, dr. Korošču, dr. Kreku in dr. Natlačen. Godba je nato zaigrala državno himno, ki jo je vsa množica poslušala odkritih glav, potem pa so se ovacije kraljevskemu domu in visokim gostom zopet ponovile.

Visoke goste je potem pozdravil tudi kranjski mestni župan Česenj, ki je naglasil svoje veselje, da mu je dana redka prilika, pozdraviti v starodavnem Kranju Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in njegovo visoko družico kneginjo Olgo. Župan je pri tem poudaril, da se je že v nazdarejših časih v tej »Loggi« zbirali srenja na razgovore in posvetovanja, danes pa se je narod zbral iz celega okrožja okrog Vas, Vaši kraljevski Visočanstvi, da se pokloni ter izkaže vdanost in zvestobo visokemu vladarskemu domu, katerega predstavnik je Vaše kraljevsko Visočanstvo. V imenu prebivalcev kranjskega mesta bodite v naši sredi prav iskreno pozdravljeni.

Govor prof. Lukmana in dr. Šmajda

Nato sta obirno govorila o nalogah naših prosvetnih društev gg. predsednik Prosvetne zveze iz Ljubljane prof. dr. Lukman ter odvetnik dr. Šmajd iz Radovljice. Množica zborovalcev ju je ponovno prekinila z živahnim klicanjem in pritiranjem.

Visoki gosti so ves čas zborovanja z nezmanjšano pozornostjo sledili obema govornikoma, po končanem zborovanju pa jih je mestni župan povabil na ogled mestne posvetovalnice.

Mimohod pred namestnikom Pavlom

Medtem ko se je množica s trga zopet uredila v sprevod, ki je nato v dolgih vrstah korakal mimo namestnika Pavla, kneginje Olge ter ostalih gostov, ki so raz balkona mestnega magistrata gledali sprevod. Pri tem so se neprestano ponavljali izrazi navdušenja ter klici kraljevskemu domu, kraljevskemu namestniku Pavlu in ostalim gostom. Vidno razpoloženi je knez Pavle neprestano ves vesel odzdravljaval množici, ki mu je metala raz voz, ki so vozili mimo, šopke cvetlic; knez Pavle se je smehljaje stegoval raz balkona in lovil cvetje naših fantov in deklet, enako kneginja Olga. Balkon pa je bil vendarle previsok in se je samo enemu fantu v narodni noši posrečilo, da je vrgel krasno belo rožo toliko visoko, da jo je knez Pavle vjel in poklonil kneginji Olgi. Posebno pozorno je knez Pavle opazoval strunni korak naših fantov v svojih lepih novih uniformah; vsako skupino posebej je po vojaško pozdravil ter ji smehljaje mahljal z roko.

Gostje na prosvetni razstavi

Tako se je mimo visokih gostov vrstila polagoma vsa živa veriga narodnih noš, dolge vrste konjenikov, kolesarjev in naših fantov in deklet. Godbe spodaj mestne hiše so ves čas živahno igrale koračnice, končno pa je ves trg zopet začel vzklikati kraljevskemu domu in namestniku Pavlu.

Visoki gostje so nato med špalirjem naših galscev, ki so ves čas stali postrojeni pred mestno hišo pod poveljstvom g. Japlja, odšli na ogled prosvetne razstave v bližnje dvorane. Tam je pozdravil kneza namestnika in ostale goste prof. Planina, ki je razstavo lepo in okusno pripravil ter tudi vsi razstavljeni gradivo tolmačil visokemu gostu. Knez namestnik se je zlasti zanimal za vse starinske predmete, ki ima zanje zelo fin okus. Med ogledovanjem se je z ostalimi gosti prijazno razgovarjal ter izrazil svoje razpoloženje nad posamezni predmeti. Dalj časa se je zlasti razgovarjal z radovljiškim odvetnikom dr. Šmajdom, ki mu je čestitil k lepemu govoru, rekoč, da ga je vsega popolnoma razumel.

Končno je prof. Planina knezu Pavlu poklonil lepo vezano knjigo »Naša prosveta«, ki jo je knez zelo vesel sprejel ter s laskavimi besedami zanjo zahvalil, rekoč, da mu bo zelo dragocen spomin na ta dan obiska v Kranju.

Zunaj poslopja je ob izhodu visoke goste pozdravila fanfara, zbrano ljudstvo pa je knezu namestniku Pavlu in kneginji Olgi zopet priredilo živahne ovacije, ki so trajale do trenutka, ko se je dvorni avtomobil z gosti izgubil v množici na trgu ter izginil dalje proti Brdu.

Popoldanski nastop

Popoldne se je v Kranju »Na Planini« izvedla javna telovadba, ki so se je zopet razen predstavnika krone udeležili vsi visoki gostje. Ta nastop je pokazal, da naši fantje v gojenju telesne kulture zmerom bolj napredujejo ter bodo kmalu dosegli svojo nekdanjo stopnjo, ki jo je tako neprijetno prekinila dolga doba zatiranja in preganjanja naših prosvetnih društev.

Ljudstvo se je zvečer polno navdušenja razšlo po svojih domovih okrog Kranja, ki je tako mogočnih prireditev, kakor je bila včerajšnja, v svojem obstoju doslej pač le malo doživel.

Veličasten prosvetni tabor v Trnovem

Ljubljana, 12. julija.

Niti največji optimisti niso včeraj pričakovali, da bo Trnovo v takšni veličastnosti proslavilo 30. letnico, odkar obstoja njihovo prosvetno društvo. Obenem so to obletnico so trnovski prosvetariji tudi združili blagoslovitev društvenega prapora.

Sprevod, ki se je razvil od ljubljanskega gl. kolodvora po Miklošičevi cesti, čez Marijin trg in dalje proti Trnovem, je bil proti pričakovanju in je bil živ dokaz, kako naglo so po dolgem premoru živela naša prosvetna društva, ki so od vseh strani poslala svoje člane na velik tabor v Trnovem in kako z največjo vnetostjo delujejo po naših mestih in vaseh. Veliko število prosvetnih društev je bilo včeraj zastopanih pri trnovski prireditvi. Živ je bil pogled na številne narodne noše, konjenike, kmetске vozove in zastave. Ves čas, ko se je pomikal dolgi sprevod po ljubljanskih ulicah proti Trnovem, so bili udeleženci deležni najburnejših ovacij. Ko se je sprevod približal Čurkovi vili, je množica viharno vzklikala kumu novega trnovskega prapora ljubljanskemu županu dr. Adlešiču in ge. Zori Čurkovi.

V najsvetanejšem razpoloženju sta bila kakovski in trnovski mestni okraj. Z vseh hiš so visele zastave. Sprevod se je ustavil na prostornem dvorišču trnovskega Prosvetnega društva, kjer je stal lepo okrašen oltar. Narodne noše so postavile slikovit špalir, da tako najprimernejše sprejmejo kuma — župana dr. Adlešiča, kumico X. go. Čurkovo in številne ostale zastopnike našega javnega življenja.

Blagoslovitev prapora

Krašen govor je imel za tem trnovski župnik g. Janko Čegnar, v katerem je navzoči množici obrazložil pomembnost te prosvetne prireditve. Njegova glavna misel, ki jo je v svojem govoru poudaril, je bila:

Bog zahteva vsega človeka. Zato mora človek čimbolj izrabiti vse svoje sile, da se dvigne k Bogu. K temu cilju ga visoko dviga ravno krščanska prosveta. Zato ta prosvetni dan ni samo kulturni, pač pa enako tudi cerkven praznik. V prosvetnem delu bomo zrasli takšni, da bomo Bogu otroci, narodu sinovi, a blapci nikomur. Ob asistenci dr. Pogačnika in g. Matkoviča je nato župnik g. Čegnar blagoslovil prosvetni prapor, ki ga je predsednik trnovskega prosvetnega društva g. Prosen takoj zatem izročil s primernim nagovorom praporščaku g. Viktorju Zamaškariju. Na prapor pa je kumica ga. Čurkova pripela krasen trak z napisom: »Ves in vselej bodi to, kar si — Zora Čurke«.

Ob ubranem petju številne navzoče množice je nato daroval sv. mašo g. župnik Čegnar.

Pričetek tabora

Sledil je mogočen prosvetni tabor, ki ga je otvoril predsednik prosv. društva gosp. Prosen s pozdravom na vse navzoče in s predlogom, da pošljejo trnovski prosvetariji s tega svojega tabora udanostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, ter pozdravne brzojavke notranjemu ministru dr. Korošču, g. banu dr. Natlačen in prevz. školu dr. Rožmanu. Vse te brzojavke so bile z navdušenjem sprejete.

Prosvetni tabor je kot prvi pozdravil v imenu g. bana, ki se trnovske prireditve ni mogel osebno udeležiti, prosvetni inšpektor g. prof. I. Dolencec. Opozoril je v sklesanem govoru na dve glavni točki, ki ju je treba vedno znova poudariti v našem prosvetnem in narodnem življenju, na potrebo čim tesnejše povezanosti med organizacijami in na moč skupnosti.

Za njim je spregovoril kum trnovskega prosvetnega prapora g. župan dr. Adlešič ter izrazil svojo veliko željo, da bi se trnovska mladina z vedno novim ognjem zbirala pod novim praporom, navdaja pa naj to mladino vedno misel verska in misel slovenska.

Za navdušenim pritiranjem, ki je sledilo govoru g. župana, je nastopil g. župnik F. Finžgar, ki je med drugim izjavil: Od nas samih je odvisno, kakšna bo naša usoda. Imeti moramo zato predvsem trdna načela. Ta načela pa so: Državljanji smo in smo zato tudi pripravljani žrtvovati se za državo. Slovenski narod smo in smo zato tudi pripravljani žrtvovati se zanj. Vse pa je najbolje povezovala velika ljubezen, ki jo moramo gojiti nasproti vsakomur. Sad te ljubezni bo naše največje socialno delo. V učinkovitih primerih je nato dokazal z našo zgodovino, kako imamo ravno Slovenci pravico, da se imenujemo narod in pra-

Nujna potreba nove justične palače v Celju in novega mostu preko Savinje

Celje, 8. julija.

Celje se iz dneva v dan bolj izpopolnjuje v letoviški kraj. Mestna občina kakor tudi Oplešvalno in Tujsko-prometno društvo se dobro zavedata, da bo Celje po svoji izredno lepi legi in po lepih izletnih točkah kmalu postalo priljubljeno letoviški kraj in imelo na tak način lepo bodočnost. V zadnjih letih so lepo uredili Masarykovo nabrežje, prav lepo je tudi urejeno okrog kolodvora. Veak tujec, ki prispe v mesto, se ozira po urejenih gredicah pri kolodvoru, kjer so sedaj tudi nove klopi, na zadnji gredici pa bo skoraj nameščena tudi vremenska hišica. Med gredami in železniškimi skladišči bodo naredili goste nasade, ki bodo zakrili umazana poslopja.

Razumljivo je, da Celjani zaradi tega težko trpijo tako veliko hibo kakor je sedanji kapucinski most, ki je v resnici prava sramota za mesto Celje. Pred nedavnim časom je bila na kraju sanem komisija glede naprave novega mostu in upali smo, da bodo uvideli, kako nujna je potreba novega mosta. Most se nahaja v tako slabem stanju, da se trese, če gre potnik preko njega. Če pa človek potuje čez ta most, kadar vozi preko njega kak tovorni avtomobil, ima občutek, da se bo sedaj sedaj most zrušil. Da je tako stanje nevarno, lahko vsak ve. Zato upamo, da bo kmalu našla mestna občina na merodajnih mestih razumevanje in da se bo gradnja tega prepotrebnege mosta takoj začela.

Prav tako nujna je potreba gradnje justične palače. Mestna občina je pred meseci dala pregledati prostore justične palače po strokovnjakih, ki so ugotovili, da je poslopje v tako slabem stanju, da obstoja resna nevarnost nesreče. Predsednik mestne občine g. Mihelič je sporočil zadevo ministru, vendar v letošnjem proračunu še ni bila odobrena vsota za to palačo. Mestna občina je zato morala izvršiti delno popravilo v okrožnem sodišču. Stropi so sedaj po vsem splotju podprti z močnimi podporniki, kar naredi na človeka, ki pride v urade, naravnost porazen vtis.

vico, da imamo svoj jezik. Za tega se bomo borili, kakor nam velevala naša načela, za katera smo se trdno odločili in katera bomo tudi branili. Govor pisatelja Finžgarja je bil večkrat prekinjen z viharim odobravanjem. Za njim pa je kot zadnji govornik spregovoril še g. Ivo Peršuh, ki je posebno poudarjal potrebo po krščanski vesti in krščanski dolžnosti med Slovenci. Očrtal je tudi odnose pravega vernega Slovenca do liberalnih in marksističnih ideologij.

Sledilo so še pozdravi nekaterih prosvetnih zastopnikov. V imenu Prosvetne zveze je pozdravil trnovski tabor dr. Česnik, v imenu dekljskih krožkov g. Krista Hafnerjeva, v imenu prosvetnega okrožja za Ljubljano pa g. Mavričij Bergant.

Veličasten tabor, kakršnega v Trnovem še skoraj niso doživeli, je bil okoli poldneva zaključen. Delavni predsednik trnovskega prosvetnega društva se je ob koncu še enkrat zahvalil vsem za številno udeležbo.

Popoldanska prireditev

Okoli dveh popoldne so se velike množice udeležencev trnovskega tabora spet zbrale pred trnovsko cerkvijo, kjer je bil uprizarjen stari zljanski običaj »štehanje«. Mnogo jih je bilo, ki so topot prvič videli ta običaj naših Korošcev, in je zato razumljivo, da so gledali dali polnega duška svojemu navdušenju. Zmagovalec je bil korenjak Janez iz Ježice.

Nad vse lep je bil tudi telovadni nastop, ki je prišel na vrsto kmalu za tem na dvorišču trnovskega prosvetnega doma. Vsi, od najmlajših do že dovršeno izurjenih telovadecv, so znova pokazali svojo izurjenost, svojo disciplino, pa tudi svojo nezmisljivo voljo do dela za telesno vzgojo, po načelu: Zdrav duh v zdravem telesu.

Trnovski fantje in dekleta so lahko zelo ponosna na svojo včerajšnjo prireditev, saj je vsem pokazala, da prosvetno delo spet živi in da je šlo že v dober sad.

Sprejem pri francoskem konzulu

Dne 14. julija bo na francoskem konzulatu v Ljubljani ob 11 recepcija. Istega dne dopoldne pa bo ob 10.40 pred spomenikom Ilirije komemoracija, ob 10.45 pa bodo položili cvetje tudi na Vodnikov spomenik.

Red na pošti v Pragerskem

V sobotni številki našega lista smo objavili krajshe poročilo pod naslovom »Red na pošti v Pragerskem«. Prepričati smo se mogli šele naknadno, da se te vesti ne nanašajo na omenjeni kraj, in da zato tudi ne odgovarjajo resnici. S takšnim inegodnim vestmi, ki kažejo razmere na tamkajšnji pošti v nepravni luči, smo predvsem škodovali prizadetemu osebu, ki ga prosimo, naj nam krivico, ki smo jo nehote napravili, odpusti.

Maribor prepeln avstrijskih izletnikov

Maribor, 11. julija.

Maribor je postal ob nedeljah obljubljena dežela za izletnike iz Avstrije. Prihajajo v vedno večjem številu v avtobusih, zasebnih avtomobilih in z motorji. Največ v letošnjem letu jih je prišlo danes. Ze na vse zgodaj zjutraj je privozilo v Maribor iz Graza šest ogromnih avtobusov, ki so se postavili na Glavnem trgu. Potem je prišlo še nekaj avtobusov iz Celovca, dva pa iz Köflachu in Voitsberga. Mesto je bilo v dopoldanskih urah z avstrijskimi izletniki v štajerskih klobukih, kratkih usnatih blačah in z ženskami v adrdnilih kar preplavljeno. Popoldne pa so se razkropili po okolič. Največ jih je bilo v Pekrah in Radvanju, drugi so šli v Kamnico in pa v okoliške vinotoče. Kmalu je bilo med njimi židano razpoloženje, katerega so si ustvarili s šilingi. Neverjetne količine vina so postavili, pa so si še napolnili z njim steklenice, da so imeli popotnico. Za okoliške in mariborske gostilničarje so postali avstrijski izletniki najboljši gostje.

Belgrad, 12. julija. m. Zdravstveno stanje patriarha srbske pravoslavne cerkve Varnova se je včeraj nekoliko poboljšalo.

Kulturni koledar

Mašek Kamilo

11. julija 1881 se je rodil v Ljubljani skladatelj in učitelj Mašek Kamilo. Že kot 13-letni deček je objavil v Illyrisches Blatt enoglasno pesem s klavirjem: An die Sterne. V 2. zv. »Slov. Grlice« je priobčil leta 1848 »Bleško jezero«, v 3. zvezku pa »Strunac«. L. 1850 je odšel na Dunaj, kjer je prišel v stik z znanimi glasbeniki in peveci. L. 1852 je odšel Mašek v Sebelov na Moravsko kot učitelj glasbe h grofu Strachwitzu. L. 1854 je prišel v Ljubljano, kjer je prevzel mesto učitelja na javni glasbeni šoli. L. 1857 je začel izdajati glasbeni časopis »Caecilia«. Pisal je tudi v Novice. Za organe je priredil koledar in direktorij, red za cerkveno glasbeno proizvodnjo in kratek glasbeni slovar. Toda njegovo mrljivo delo je prekinila prežgodnja smrt. Umrl je 29. junija v Stainzu na Štajerskem.

Knolc Jožef

12. julija 1862 je umrl na Dunaju zdravnik dr. Jožef Knolc. Rodil se je 2. marca 1793 v Ljutomeru. Gimnazijo je študiral v Mariboru in Varaždinu, medicino pa na Dunaju. 1936 je postal profesor splošne patologije in farmakologije na Dunaju. Napisal je več znanstvenih del in bil odlikovan od številnih znanstvenih društev in ustanov.

Ljubljana danes

Koledar

Ponedeljek, 12. julija: Mohor in Fortunat.
Torek: Marjeta.

Nočno službo imajo lekarne: Ponedeljek: mr. Leustek, Reeljeva cesta 1; mr. Bahvoec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič.

Kino Union: »Raskolnikov«.

UNION
Danes posledniti
Veliko filmsko delo po znamenitem romanu
»Zločin in kazen«
»Raskolnikov«
Harry Saur
Predstave danes ob 19.15 in 21.15 uri

Razstava slovenske mladinske knjige v Ljubljani

Ljubljana, 12. jul.

Ob priliki II. vseslovenskega pedološkega kongresa v Ljubljani, ki se bo vršil v dneh 26., 27. in 28. avgusta t. l. priredi Mladinska Matica razstavo slovenske povojne mladinske književnosti. V poslevo pridejo vse mladinske knjige brez šolskih in listi od 1918. leta dalje. Ker se kongresa udeležijo številni pedagogi in pedagogi iz vseh slovenskih držav, je velike važnosti, da bo razstava čim bolj popolna. Zato so naprosena vsa založništva, da pošljejo po možnosti do 1. avgusta t. l. vse mladinske knjige in revije, ki so jih izdajala od zedinjenja pa do danes na naslov Mladinske Matice v Ljubljani. Francišanska ulica 6-I, kjer se dobijo tudi vsa podrobnejša pojasnila.

Iz Slovenskih gor

Vlomilci na delu. V Zicab Sv. Ana v Slov. gor. so neznanec v noči od dne 6. in 7. julija vlomil v gostilno Kranerja Jožefa in odnesel iz zaloge trafike mnogo tobaka in denar v gotovini 800 Din. Neznanci so z dobrim plenom izginili v noč nepazno.

V noči od 7. na 8. julija pa so obiskali vlomilci zopet trafiko pos. Skamleca Franca v Draženurhu, Marija Snežna. Pri njem so tudi gotovo vlamili kadilci, kot pri Kranerju, saj so se enako poslužili manjše zaloge tobaka v trafiki. Nadalje so ukradli 400 Din v gotovini, 800 Din vredno kolo, itd., s čimer so odšli v noč brez sledu.

Orožniki so po vseh oddirli strogo preiskavo za storilci. Naslednji dan po vlovu v Skamlečevo stanovanje so ljudje našli v nekem gozdičku v Zicab ukradeno kolo popolnoma pokvarjeno, ter je manjkalo več delov.

Svinjska kuga se je pojavila. Zopet je zadela naše svinjere največji strah pred svinjsko kugo, ki mori prašiče zaporedoma v velikih množinah.

Živahen promet na Rakeku

Nikjer drugod, kakor ravno pri nas na Rakeku se ni moglo v toliki meri prepričati, kako se je poživela trgovina med našo državo in Italijo, posebno v zadnjem času. Sicer je vsakdo lahko spoznal veliko zboljšanje v tem oziru že takoj po podpisu pogodbe z Italijo, vendar tolikšnega prometa kot v zadnjih dneh prej ni bilo. V prvi vrsti je zelo oživela lesna trgovina, mnogo pa kupujejo italijanski trgovci tudi goveje živine. Na en dan nalože vsakega več vagonov volov. Precejšnje povpraševanje je tudi za plemensko živino. Vsakomur je postalo jasno veliko zboljšanje za naše izvoznike, ko se je odprla spet živahna trgovina z Italijo, kar je vsekakor zasluga naše vlade, ki z vso vnemo zasleduje ugodno gospodarsko politiko, ki edino more prinesiti več blagostanja kot ga je bilo v zadnjih letih, posebno takrat, ko so stopile v veljavo sankcije proti Italiji.

Noč, voda, Trst, Ljubljana

Preteklo soboto zvečer. Mračni se. Kar leze ino gre hiti proti kopališču. Taksiji, sporniki avtomobili, avtobusi, gneča, živah pred vodom. Generalni štab prirediteljev važna maha po zraku z nekakšnimi papirji. Seila in Haribda, ki ju je bil modern čas suhoparno krstil za biljeterja, s svečeniškim dostojanstvom zavračata in odbijata mladoletne pokovce ter drugo zastojarsko občestvo. Po strehi blodi kakor mesečnik kaldejski astronom, ki budno pazi, da se v kopališče ne bi vkricali slepi potniki. Tržačani so že tuž završili pred kopališčem. Nekdo vpraša blagajnika: »Ali je že tisoč obiska?« »Že več!« Pa vstopimo! Lepo imajo urejeno, moramo priznati. Ob velikem pravokotniku kabine, za okni se blišče žarnice, v sredi sije v lepem bazenu zelenkastosinja voda, proge so že označene s plavajočimi, med seboj povezanimi deščicami. Zdaj zagore luči. Osvetljena je samo vodna gladina, kraji so v senci. Občinstvo vrši kakor čebele v panju. »E freddo!« živahno govorijo Tržačani in se pridno mažejo s kafo. Oster duh preplavi oči. »To je pa nekaj drugega kot nogomet!« ni hiti razlagati znanec. Pa res, kje neki se je vzelo toliko punc? samo Prešerna manjka, da bi kaj povedal o lepoti Ljubljank. Ali kaj, ko ima vsako stoletje svoj okus; zato si brez njega tudi lahko pomagamo — seveda ne v verzih. Za babilonskim, mirnim stolpom stikajo plešaste in porasle glave — gromovniki sodniki. Zapisnikar ima belo čepico proti ultraviolettini žarkom. »Sodniki na obrate!« se oglasi Zevs. »Pripravljeni, pok!« Padec, voda pljuska, se zapeni. 100 m hrbino. Točka se vrši za točko. Gromovniki zborujejo, priporočujejo čase, iščejo srednje mere, ugotavljajo

A : B je bilo kakor 5 : 5

Marsikdo si je včeraj mislil, da je Sava premrzla, pa jo je rajši ubral na igrišče SK Ljubljane. Tako se je že ob 4 popoldne nabrala precejšnja kopa občinstva, ki je prišla pogledat, »kako se bomo kaj odrezali v prihodnjem ligaškem tekmovanju«. SK Ljubljana je danes priredila nekakšno parado svojih moči: od juniorjev, ki so porazili v predtekni SK Mengeš z rezultatom 3:1, pa do rezerve, ki je ligaškemu moštvu v glavni trening tekmi ves čas pridno stopala na kurje oko. Zmerna letna temperatura pa je okrog šestih zvečer poskrbela, da so se vsi akterji začeli z veseljem lotevati svojega dela.

Juniorji, ki so nastopili v čudni, prav šibki postavi, so vendarle po nezanimivi, pogosto dolgočasni igri »panali« simpatične vicinalne moči. To tekmo, kakor tudi glavni prireditev je vzgledno sodil g. Maccorati.

Malo po polstih sta se vsy na lepo zeleno igrišče obe moštvu, A in B garnitura SK Ljubljane. Že takoj med prvimi smo opazili nekaj novih akvizicij SK Ljubljane, tako bivšega halfa Reke, Klemenca ter Mariborčana Ogrizka in Tčarja. Zdaj je bil čas, da se je vodstvo Ljubljane nekoliko ogledalo po močeh, ki bi jih bilo dobro pritegniti v ljubljanske vrste. Saj so po svojih močeh tudi vsi drugi ligaški klubi v državi poskrbeli za okrepitev. Nemara se je vodstvu prav dobro posrečilo. Novi ljudje se bodo v svoji novi sredi, ki je razumljivo še niso vajeni, lekom dobrega meseca brez dvoma uigrali.

B-moštvo se je — kakor rezerva slednjega kluba — z vso zagritostjo, uprlo prvi garnituri. Ligaši so spočetka živahno pritiskali, pozneje pa kar skoraj trajno oblegali Pogačnikov domcil; ta obseba pa bi se jim bila kaj kmalu sponesla. Prodorni »rezervisti« so po dveh, treh ljudeh večkrat potegnili do Logarja in vodili že kar 5:3. Šele zdaj je začela »liga« v zaledju igrati pazljivo. Pri B-jevcih je bila najboljša obramba, zlasti Stanko, ki je bil največ vreden na terenu. Defenzivno je Boncelj še vedno nenadkriljiv: razdiranje je njegova domena. V napadu so bile same pridne, hitre in ambiciozne moči, ki niso nič slemišle, ampak stvar zagrabile z voljo in srcem — kakor če bi šlo zares. Pri ligaših je bila dobra halflinija — Klemenec se bo kaj hitro znašel! — dalje Pepček ter Janežič in Lah, ki je ustregel vsem prisotnim s stajnim prostim strelom. Moštvo pa je še pod formo, ki jo je bilo imelo koncem maja. Treba bo zelo vestno trenirati; — pa vsi, — brez izjeme!

Novica, Tčar in Ogrizek sta se pokazala danes prvič v ljubljanskem napadu. Ogrizek ni dal desetine tega, kar v resnici zna. Imel je po vsem videzu od začetka do kraja nepremagljivo tremo. V akcijah je sodeloval brez prave volje in brez odločne, pogumne disponiranosti. To je občutil, krhek igralec, ki se nikakor ni mogel znajti v novi okolici! Iz svojega sicer bogatega tehničnega repertoarja nam ni mogel pokazati, oviran po faktorjih, ki smo jih bili že omenili, skoraj ničesar. Moral bi stalno trenirati v moštvo Ljubljane, da bi se vživel in iznebil vseh ovir. Igralca njegovih dejanskih kvalitit bo SK Ljubljana jeseni še zelo potrebovala. Tčar bo krilo, kakršnega smo si bili že nekaj let želeli. Izvežbati mu bo treba nekoliko le še levo nogo. Ko se uigra z ostalimi napadalci, bo lahko neverjetno koristen.

Ta trening tekma je bila živa in lepa, tako da se je občinstvo ob koncu pravo zadovoljno in — za jesen — optimistično razporeženo — razšlo.

„Slovenski dom“

se naroča v vseh podružnicah Slovenca, kjer se sprejemajo tudi oglasi za naš dnevnik

rezultate, seštevajo točke. Vodja tržaške ekipe naproša sodniški zbor, naj pazi, da se ne bodo igralci med plavanjem suvali in izrivali. Občinstvo se razvema. »Huu-go, Huu-go, Dra-šo, Dra-šo, Na-na- Na-na, Na-da!« Podoba je, da bomo dvoboj dobili. Ilirijani so absolutno boljši plavalci kot Tržačani — razen na 400 m prosto. Tu je prvi odlični Schippizza. Zato pa so Ilirijanke prve samo na 100 metrov prsno, kjer sta Wernerjeva in Finčeva dobro obračunali z obema Tržačankama. — Dva stara rivala se srečata pri plavanju na 200 m prsno: Cerec in Bertetti. Cerec z lahkoto užene Tržačana v kozji rog. Damsko štafeto dobi Trst, moško Ilirija; končni izid: 61:48 za Ilirijo. Waterpolo šteje dve točki in je disciplina zase. Obe moštvu pokažeta precej šibko igro, zlasti Trst; z Ljubljano je isto pri waterpolo kot pri nogometu: ločnih strelcev ni. V odločilnem trenutku se igralcem kolea. Kljub kolcanju Ilirija zmaga s 3:1. Občinstvo se v pozni noči razhaja: domov v »Schlafend«, v kavarne, v simpatični Daj-dam in drugam.

Doseženi rezultati so od sile zmerni. Ilirija se ni napačala, ker je naletela na slabotnega nasprotnika. Tržačani so atletsko razviti plavalci, s precejšnjim smislom za ostrost in klepetavost, sicer pa ne pomenijo veliko. Podoba je, da so si v tekmovalcu za »Jadranski pokal« že vnaprej rezervirali priklone sedeže. Ilirija letos še ni klub kakor je bil prejšnja leta. Treba bo še poskušati trenirati. Zlasti podpornice treh hišnih vokalov se letos vse preveč striktno drže svojega dekorativnega naziva »šibki spol«. Naj se no malo razkačijo!

Poročilo o stanju vinogradov

Neugodno vreme v zadnjem času za razvoj vinske trte je tudi letos močno ogrozilo vinski pridelek. Nesreča bi bila gotovo slična tanski, da zaiso vinogradniki poskušali škropljenju večjo pozornost. Peronospora se je kljub temu ponekod močno pojavila, in sicer tudi na grozdju. Nekateri okrajji so poskušali zatiranje boleznim na vinski trti posebno pazljivo, kar je pohvalno omeniti, tako n. pr. okraj Lendava, Ljutomer, Novo mesto, Brežice in Šmarje pri Jelsah. Temeljito je tudi proučevala nastop peronospor banov. vinarska in sadjarska šola v Mariboru. Podatki bodo služili dobro tudi za bodoče. Iz mnogih vinskih okolišev prihajajo pritožbe, da se škropljenje površno izvaja, da se ne upoštevajo navodila za napravo škropliva itd. Okraj Ljutomer sporoča, da so letos odrezali oni vinogradniki najboljše, ki so škropili prvič okoli 23. maja, drugič začetkom junija, tretjič sredi junija in četrtič koncem junija. Potrebno bo izvesti še peto škropljenje v prvi polovici t. m.; eventualno tudi šesto, kar zavisi od vremena. Pritožbe prihajajo tudi radi senenega črvička in kiseljaka, ki povzročata ponekod občutno škodo po grozdju.

Izza naših meja

Slovenske in hrvaške pesmi na evharističnem kongresu v Lovrani. Pretekli mesec se je vršil v Lovrani škofijski evharistični kongres. Kongresu se je udeležilo ljudstvo iz bližnjih in daljnjih slovenskih in hrvaških vasi ter je po številu Italijane daleč prekašalo. Saj Italijanov, razen na Reki, po okoliških krajih ni, kolikor niso priseljeni kot uradniki. V veliki procesiji, ki se je vršila v času tega kongresa, so se slišale peti le slovenske in hrvaške nabožne pesmi. To je vsem zlasti padlo v oči in upajo, da bodo tudi sicer nemoteno lahko peli v svojem jeziku, bodisi v cerkvi ali zunaj.

Na Kuku zgorale zadržna mlekarne in sirarne. Iz neznanih vzrokov je nastal požar na Kuku v tolminskih hribih in uničil do tal poslopje združne mlekarne in sirarne z bližnjimi stajami za živino. Škoda je izredno velika in je cenjeno na preko 15.000 lir. Škoda pa je tem večja, ker se je nesreča zgodila prav v času najboljših paš in sezone.

Na Krasu iščejo premog. Za Italijo je problem premoga izredno težak, ker ji ga primanjkuje, a ga rabi izredno mnogo za industrijo, železnice in ladje. Kljub temu, da skuša elektrificirati železnice, uvaja pri ladjah pogon na nafto, je pomanjkanje premoga zelo občutno. V zvezi s fašistično politiko, ki hoče osamosvojiti italijansko gospodarstvo od tuje odvisnosti, pa se vedno bolj ojačuje stremljenje, da bi se krile vse potrebe z domačimi produkti. Z veliko vnemo so zato začeli zlasti iskati v Italiji rudnih ležišč. Največ upanja imajo od Julijske krajine, kjer mislijo, da bo rud največ. Danes navajamo samo en primer, s kako vnemo iščejo pri nas premog. Na več kot 40 krajih so pričeli vrtati med Rodikom pri Divači in Vremsko dolino in prišli pri tem že do globine 600 metrov. Zadeli so tudi ob nanjše premogovne žile. Znano nam ni o narčnih nič točnejšega. Gotovo pa je iskanka v zvezi z nekdanjim premogokopom v Vremski dolini (Britof), kjer so kopali lignit, a se ni izplačalo, ker ni bilo pravih prometnih zvez. Mislijo namreč, da so ležišča rude večja in niso omejena le na Vremsko dolino samo. Po drugih premogokopih, zlasti v Istri, pa so produkeji v zadnjih letih izredno dvignili. V premogokopu v dolini reke Raše so ga dvignili n. pr. od 157.000 ton v prvih petih mesecih leta 1935 na 350.000 ton v istem času letos.

Podražitev cen v Italiji in po naših krajih je izredno velika. Celu uradni list ne zanika tega. Po uradnih številkah znaša skok cen v maju letos za 1,7% v primeri z aprilom, a v primeri z istim časom lani pa za 15,9%. Mleko se je podražilo za 12%, volna za 11,1%, koks za 18%, mlo za 8,4%. Do 6,5% so se zvišale cene kruhu, moki, fižolu, mesu, masti itd.

Z nožem v srce

Maribor, 11. julija.

V Koških se je pripetil sinoči tragičen dogodek, ki je razburil mesto in okolico. Na cesti je obležal v mlaki krvi, zadet z nožem v srce 34-letni delavec Adolf Božnik. Ubil ga je njegov tovariš Karol Kozar. Dogodek se je odigral okrog 10 zvečer. Na cesti sta se srečali dve skupini delavcev, ki so zaposleni pri cestnih delih v St. Ilju. V eni je bil Božnik, v drugi pa Kozar. Obe skupini sta bili vinjeni. Nastalo je najprej zabavljanje in zbadanje, potem pa sta se spoprijela Kozar in Božnik. Metala sta se po tleh ter se valjala po cesti. Naenkrat pa je Božnik bolešno zakričal. Oba nasproti sta planila kvišku. Božnik pa se je takoj zopet sesedel ter obležal po kratkemu hropenju mrtve. Zadet je bil z nožem naravnost v srce. Strašni dogodek je nasprotnike na mah iztrazil. Kozar se je s svojimi tovariši izgubil v noč. Božnikovi prijatelji pa so odhiteli po pomoč, ki pa je bila zaman. Državno tožilstvo je odredilo obdukcijo.

Od tu in tam

Na Reki so prijeli mednarodnega kriminalnega tipa, ki je v Crikvenici te dni ukradel letoviščarki Hermini Gauser iz Graza razne dragocenosti, vredne okrog 15 jurjev. Policija je takoj izdala za njim tirnico, na podlagi katere je obmejna policija na Sušaku ugotovila, da se tat nahaja na Reki. Obvestili so italijansko policijo in kmalu je bil tiček v pasti. Tat je Karel Usar iz Graza, letoviščanski »gost« vseh večjih svetovnih letovišč. Ko je okradel Gauserjevo, je pobegnil na Sušak, od tam pa na Reko.

Stanje patrijarha Varnave je ostalo skoro nespremenjeno. V soboto so sicer naslopile nove motnje v želodcu in živcih, vendar so težave včeraj pustile. Le da je radi eobotnega poslabšanja bolnik precej obnemogel.

Družba zagrebških alpinistov se bo letos lotila Mont Blanca. Organizator naskoka na najvišji vrh Evrope je Dušan Jakšić, ki se je bil lani s Slovenci udeležil ekspedicije v Švicarske Alpe. Za kritje velikih stroškov so začeli nabirati med Zagrebčani prispevke.

60-letno starko Terezijo Kolarič so v Pitomači pri Virovitici napadli, oropali in ubili roparji. Terezija je bila vdova, ki je živela zelo skromno. V okolici se je po mnogo govorilo o njenih prihrankih, ker je starka prejemala pokojnino po svojem možu železničarju. Roparji so prebrskali v samotni hiši vse, da bi našli denar. Koliko so ga odnesli, nihče ne ve. Na trupu starke se je poznalo, da so jo roparji strahovito mučili, da bi jim izdala skrivališče denarja. Nazadnje so ji razbili s sekuro glavo. Po tem zverinskem dejanju so odšli na podstrešje, vzeli prekajeno meso in se ob trupu goštili. Za razbojnika niso mogli najti še nobene sledi.

Cigani so napadli in oropali na poti domov Stjepana Forijana, ki je bil tisto dopoldne na sejmu v Križevcih prodal par krav. Stjepana so sponoma krčali cigani, ki so se vozili na vozu, ter ga povabili na voz. Nekaj časa je Stjepan okleval, nazadnje je pa le stopil na voz. Čim pa so se pripeljali na prosto, so cigani planili po Stjepanu in ga premlatili, da je padel v nezavest. Potem so mu ukradli denarnico z denarjem, za katerega je kravi prodal, in ga vrgli z voza. Ko se je Stjepan prebudil iz nezvesti, je šel napad javit orožnikom, ki so roparske cigane kmalu nato prijeli.

Poskusni napad na falko elektrarno iz zraka so izvedli v četrtki. Preizkusili so nove aparate za zameglitev, ki jih je izdelala mariborska tovarna »Kovinar«. S štirimi takimi aparati se je gasilec posrečilo, da so z gosto meglo prekrili kvadratni kilometer ploskve okrog elektrarne v dvajsetih minutah. Vajam so prisostvovali zastopniki banovinskih odborov za obrambo pred zračnimi napadi iz Ljubljane in Zagreba. Poskus z novimi aparati je uspel.

Dve smrtni kazni zahteva državni tožilec pri sodišču v Varaždinu za Marijo Krznar in njenega ljubčka, ker sta oba nedavno umorila Marijinega moža Vinka Krznarja, starega 56 let. Sodišče kljub vestni preiskavi ni moglo razvozlati vseh okoliščin in je odredilo zato ekshumacijo ubitega Krznarja. Med ljudmi vlada za razpravo velikansko zanimanje, tem bolj, ker predlaga državni tožilec za oba morilca smrtno kazen.

Na sobotnem zasedanju Narodne skupščine je spet prišel v razpravo predlog nekaterih poslancev, da bi se plače državnemu in samoupravnemu uradništvu povišale. Predlagatelji so svoje predloge podprli z italijanskim primerom, ko je nedavno italijanska vlada povečala plače uradništvu za okroglo 10%. Finančni minister je odklonil zahtevano nujnost za ta predlog z utemeljitvijo, da se vlada že nekaj časa resno bavi s povišanjem uradniških plač, vendar bo tak odlok izdal takoj, čim se bodo pokazale proračunske možnosti za to.

Očetno kisline je svojemu 13-mesečnemu otroku vlival v usta kmet Ivan Sokolič v Hudovi pri Križevcih. Otroček se je strupa na vse pretege branil, a kruti oče mu je vseno nalil kisline, ki je detetu ožgala usto in grlo. Po nekaj urah je otroček umrl v silnih mukah. Ko so sosedje videli, kaj je kmet naredil, so ga hoteli s koli pobiti. Toda Sokolič se je posrečilo pobeegniti ter ga do sedaj še niso mogli najti. Tudi ne vedo, zakaj je na tak način umoril svojega otroka.

9. in 10. julija je pooblaščen izvozna družba priredila v svojih prostorih konferenco z zastopniki žitne trgovine, združništva in mlinske industrije. Udeleženci naj bi proučili posamezne elemente, ki odločajo pri presoji bližnjega izvoza in za določitev žitnega režima v letu 1937-38. Vse povabljenе ustanove so se odzvale povabilu Pooblaščen izvozne družbe in poslale svoje odposlance. Pooblaščen izvozna družba bo sedaj na tej konferenci obdelala mnenja izročila pristojnim krogom.

V soboto dopoldne je sprejel romunski poslanik na našem dvoru Viktor Cadere poročevalce domačih listov. Poslanik je novinarjem popisal načrte romunskega paviljona na belgrajskem velesejmu. Gradnja tega paviljona se je začela pred nekaj dnevi, tako da bo dokončana do začetka septembra. Zunanji portal paviljona spominja nekoliko na portal romunskega paviljona na pariški razstavi. Razlika je le v tem, da je pariški paviljon mnogo večji in da je belgrajskemu paviljonu dodan poseben del, ki bo zgrajen iz lesa.

Splitski občinski odbor se je izrekel proti igranju kamni. Bi jih rad postavil v Splitu, Dubrovniku in Crikvenici neki Nemeš Leser. Odborniki so bili mnenja, da so tri igralnice za Dalmacijo preveč, prav tako pa ne bi igralnice privabile nobenih novih letoviščarjev. Zato so nemškemu ponudniku odklonili dovoljenje. Pač pa so istočasno poudarili potrebo, da se zgradi in modernizira splitsko severno pristanišče.

Na nalomljeno drevo se je naslonil utrujen delavec, toda nesreča je hotela, da se je drevo prelomilo ter je delavec padel v globoko jamo in se ubil. Pri gradnji unske proge v Bosni je bil zaposlen tudi 20-letni delavec Grga Baričević iz Skočaja. Nosil je vodo, pa se je spotoma čutil zelo trudnega. Odložil je breme, sam se je pa naslonil na staro nalomljeno drevo. Toda deblo se je odkrnilo, fant se je pa zvalil v 6 metrov globoko jamo in se takoj ubil.

Iz pušk so streljali na kosce v Duboščici pri Sarajevu sinovi kmeta Mate Jozanoviča ter enega ubili. Zaradi travnika se je nedavno med Kato Grubišić in Matom Jozanovičem vnel prepir. Kata je kljub temu šla in najela kosce, ki so takoj začeli kositi. Čim jih je Mate opazil, je poklical svoje sinove in jim ukazal, naj kosce postrele. Sinovi so se oborožili z lovskimi puškami in začeli streljati na kosce. Ubili so na mestu enega, drugega pa smrtno nevarno ranili, dočim so se ostali razbežali in poskrili. Najbolj bojevite so bile pač hčerke Jozanoviča, ker so bodrile svoje brate, naj vso sodrgo pobijejo.

Po težki bolezni je umrla naša dobra mama in stara mama, gospa

HELENA RUČIGAJ

trgovka in posešnica

Drago pokojnico bomo spremili k večnemu počitku v torek, 13. t. m. ob 10 dopoldne na farno pokopališče v Mengšu. — Blag ji spomin!

Mengeš, 11. julija 1937.

Minka Mulej roj. Ručigaj, hči.

Josip Mulej, zet. — Mimi, Joško, Franci, vnuki.

Podzemeljske jame v Ameriki

Kakor imamo na našem Krasu številne podzemeljske jame, tako imajo tudi v ameriških Zdrženih državah v državi New-Mexico svoja podzemeljska čuda, ki gotovo daleč prekašajo našo Postojno. Amerika je pač dežela rekordov; vse dobro in slabe lastnosti in zanimivosti hoče imeti v najvišji meri, zato gotovo ne bo pretirano, če rečemo, da so njene Carlsbadske jame največje in najčudovitejše na svetu.

Odšel jih je že l. 1901. pastir (cowboy) nekega mogotca, ki je imel svoje razsežne pašnike okrog gorovja Guadalupe, v katerem se jame nahajajo. Ker pa ni mogel nabrati 3000 dolarjev, da bi si lastil izključno pravico do jam, so te prišle v last države, ki je takoj storila vse potrebno, da privabi čim večje število obiskovalcev in tako imenitno izkoristi drugače brezpomembno kamnjenje.

Prav letos je

Število radovednežev doseglo milijon

Kar so precej slovesno proglasili. Sam guverner države New-Mexico je sprejel na dvigalni postaji v globini 250 m milijonskega turista. Ker so Amerikanci vajeni vsega najboljšega in veliko dajo na udobnost, si lahko mislimo, kako sijajno so pripravili dostop v jame po krasnih dvigalih, ki spustijo do 30 obiskovalcev obenem. Lepo so uredili, popravili ali nanovo zasekali pota in stezice, ki se vijejo v dolžini 12 km. Vsaka skupina dobi svojega vodnika, ki jim razkuje in razlaga umetniško delovanje narave, ki je z neskončno potrpeljivostjo v 60 milijonih letih samo s pomočjo vode izdolbila, izsekala čudovita dela stavbarstva in kiparstva. To je pač silnejša razstava, s katero se lahko ponašajo samo tiste sile, ki niso, kakor mi, neoblegani človečeta, navezana na skromno število let. Visoko, vitko in na videz krhko nakapano stebrovje te spominja na najkrajše gotične katedrale; drugotni po šastno razjedeno in v praznino štrleče skalovje kliče v spomin grozote, pravilne strahove, dokler te pogled na raznobarvne kamenite preproge zopet ne umiri.

Pot se vije mimo brezdanjih jezer ali strmih prepadov, kjer so morali postaviti trdne varnostne naprave. Vse votline še niso raziskane, nekatere pa so občinu radi varnosti, oziroma nevarnosti zaprte. V eni izmed teh je

tri milijone netopirjev

ki v njej prezimujejo. Sredi maja pa začnejo votlino zapuščati, se vsak večer dvigati na lov in boj za obstanek. Pravijo, da ti netopirji lahko v eni noči pokončajo enajst ton žuželk (potemtakem bodo gotovo kmalu izumrli eni in drugi), iz njihovih odpadkov pa dobe letno več tisoč ton guana — ptičjega gnoja.

Jim White, pastir, ki je jame odkril, se sedaj seveda najbolj razkuje in je gotovo najboljši vodnik, saj je vse to prehodil še v času, ko ni bilo stez, ne varnostnih naprav, ne čudovite električne razsvetljave. Obenem prodaja tudi knjižice, v kateri popisuje svoje doživljanje pri prvih odkritjih zlasti o netopirjih. Ko jih je prvič zagledal neki večer drveti iz jame, se je za-

čuden spraševal, odkod ta nenaden črni oblak na temenu gore, ki nikakor ni visoka. Kako je bil presenečen, ko je iz bližine videl, da je črni oblak le jata netopirjev. (Škoda, da tam ni še oblakov kobilic!) Kadar pa so v votlini, delajo s svojimi krili pravo godbo s popolno glasbeno lestvico od najnižjih do najvišjih tonov. V jami je tudi prepovedano igrati, da bi sovpad glasov ne povzročil kake nesreče.

Pravijo da Jimmy Whiteova knjižica po svojem nazornem in fantastičnem opisovanju prekaša celo Jules Verneovo »Potovanje v osrčje zemlje«. (g)

Fordov muzej

Blizu Fordovih tovarn v Dearbornu v državi Michigan stoji ogromen Fordov muzej, ki zavzema površino 32.500 kv. metrov. Že pročelje samo služi svojemu namenu s tem, da daje točen posnetek treh ameriških zgodovinskih stavb: Independence Hall, Congres Hall in mestne hiše v Filadelfiji. Njegov glavni smoter pa je isti kot pri monakovskem »Deutsches Museum«: pokazati tehnični napredek človeštva.

V posebnem oddelku je razstavljeno poljedelsko orodje; vsa zgodovina poljedelstva od prvotnih najenostavnejših priprav do današnjih najnovejših traktorjev na elektriko. V drugem vidiš zgodovino vseh prevoznih sredstev od najnerodnejšega lesenega voza preko prvih lokomotiv in okornih železniških voz in avtomobilov do najelegantnejših spalnih voz in vitkih ter bleščočih Fordov. Letal je razstavljenh toliko, da bi marsikatera mala država bila zadovoljna, če bi imela enako število letal za svojo obrambo. Poleg teh velikih izdelkov, ki seveda zahtevajo mnogo prostora, je še vse polno manjših izdelkov, kjer je mogoče zasledovati razvoj raznih drugih izumov človeškega duha.

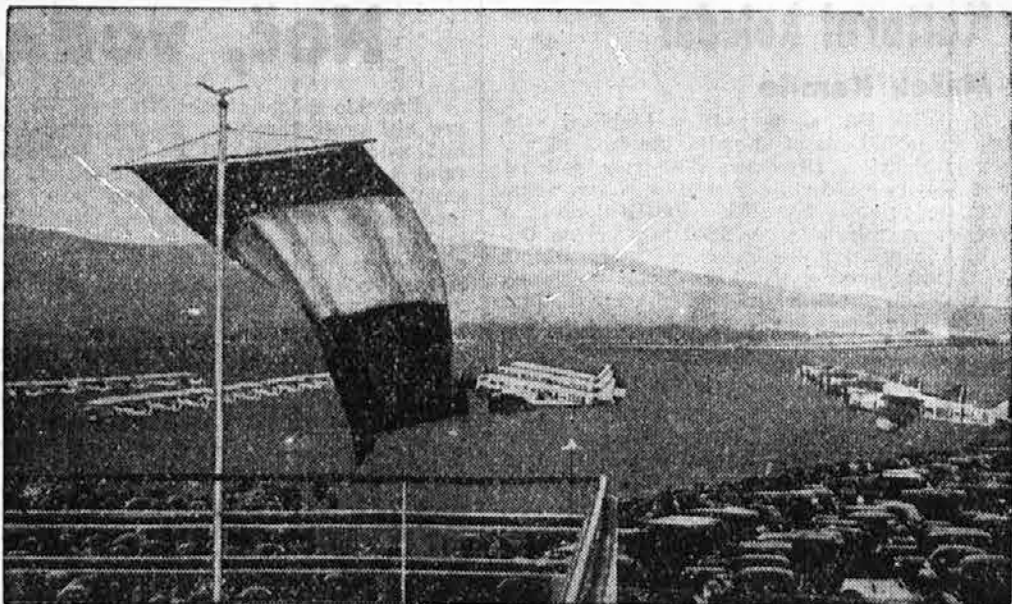
V ogromnem parku zraven glavnega poslopja je dal Ford postaviti razne zgodovinske stavbe, ki jih je nakupil, dal podreti, prenesti porabno gradivo v svoj park in zopet zgraditi po istem načrtu in slogu, v kakršnem so bile na svojem prvotnem mestu.

Največji del tega zidanja je posvetil Edisonu, s katerim se je že pred 40. leti poznal, bil njegov velik prijatelj in častilec. Tako je dal postaviti vse laboratorije, v katerih je slavni iznajditelj deloval, z vsemi tistimi pripravami, ki so kakorkoli prišle z Edisonom v dotik.

Nekoliko dalje so takozvani Fordovi vrtovi, kjer vsak Fordov delavec dobi zastoj košček zemlje za obdelovanje in pridelovanje kakega najpotrebnejšega sočivja. (g)

Kitajska Jeanne d'Arc

Slavni kitajski filmski igralki Čen-Po-Er ni dosti, da je dosegla tak sloves na platnu, ampak išče nadaljnje slave še na bojnem polju. Že sedaj obiskuje vojaštvo na severno-vzhodni meji cesarstva ter ga navdušuje za krepko odbijanje japonskih napadov in neomajno ljubezen do domovine. Takoj ko bo njena pogodba s filmskimi družbami potekla, se misli postaviti na čelo kitajske vojske in jo voditi do zmage. Kakšna samozavest! (g)

Letališče v Budimpešti.

Nova gostilniška mera

V Dallasu (Texas, USA) je nekemu gostilničarju prišlo na misel, da bi točil pijačo, ne na četrtinke, litre, šefane in vrčke, ampak na uro. Nova »mera« je zbudila seveda mnogo ogorčenja in razburjenja pri ostalih gostilničarjih, njenemu početniku pa je začela donašati nepričakovano lepe dohodke. Vsak gost pove pri blagajni ob vstopu v gostilno, koliko časa misli piti: pol ure, eno uro, dve itd., dobi temu primerno vstopnico, po plaču in začne po mili volji gasiti žejo s kakršnokoli pijačo. Če se mu ob določenem času ne posreči do dobra se namočiti, lahko dobi podaljšanje pravice »gašenja« pod istimi pogoji.

Če se je novi poskus točenja res tako dobro obnesel za iznajditeljevo blagajno, moramo pač sklepati, da so v Texasu pivci na žalost, ali na veselje — slabi. Pri nas bi nova mera gotovo kmalu spravila vsakega gostilničarja na nič. (g)

Otok - dvoživce

V Indijskem oceanu, južno od Viktorije v Avstraliji so že l. 1923 opazili majhen otok, ki se redno prikazuje in redno zopet izginja pod morsko površino. Ti skrivanje ee seveda ne da razlagati s plimo in oseko, ker otok gleda iz morja več mesecev skupaj in tudi izgine za več mesecev. To je pač najboljši način otresati se nadležnega človeškega mršesca. Doslej si namreč še nihče ni upal naseliti se na čudnem dvoživem otoku. (g)

Carinske težave

Neki lepotni zavod v Indianapolisu v Ameriki je prejel iz Kitajske pošiljko človeških uhljev, s prošnjo, da jih zavodovi strokovnjaki predelajo po vseh pravilih svoje umetnosti v spodobno obliko. Cariniki pa so pošiljko zaplenili, češ da zakon prepoveduje uvoz rumenega plemenca. Na pritožbo prejemnikov je trgovinsko ministrstvo v Washingtonu po daljšem posvetovanju z odličnimi pravniki odločilo, da zakon ne omejuje uvoza Kitajcev, če so ti razrezani na posamezne dele, da torej kitajski uhlji svobodno prestopijo mejo Združenih držav. (g)

Slavčkov gnezdo vredno 20.000 Din

Razdirati ptičja gnezda in pobijati mladiče ne kaže samo okrutnega in eurovega značaja, ampak je tudi v škodo kmetijstvu. Kar poglejte naslednji račun!

Mali slavček požre na dan okrog 50 gosenic, parček z gnezdom in tremi mladiči pa 250 gosenic na dan ali 7500 na mesec.

Gosenica požre na dan toliko zelenjave, kolikoršna je njena teža, tako da lahko računamo, da 7500 gosenic v enem mesecu vsaj pokvari, če ne čisto uniči 225.000 sadežev, kar pomeni gotovo kakih 20 tisoč dolarjev.

Novi zobje pri stoletniku

V Hamiltonu v Kanadi živi neki 108 let star Carigrjačan Mardiros Tatoyan, ki je kljub svoji starosti še ves navdušen za življenje ter pravi, da misli dočakati še 150. leto. Pred nekaj leti si je dal izrupati nekaj zob, sedaj so mu pa pognali novi. Pa ni vegetarijanec, ampak vsak dan še je svinjsko meso in ga zamoči z žganjem. Vsak po svoje! (g)

Mrtvaško opravilo za lutke

Na Japonskem imajo vsako leto praznik pokojnih duš razbitih lutk. V Tokiu ima ta dan budistovski duhovnik slovesno »mrtvaško opravilo« za pokoj ubogih duš tistih lutk, ki so se čez leto »smrtno ponesrečile«, otroci pa med duhovnikovimi molitvami pojejo pogrebne pesmi. — Budizem namreč uči, da imajo tudi mrtva telesa delček duše, ki se mora očistevati. (g)

Nemke proti meščanskim navadam

Zveza berlinskih žena se je začela odločno boriti zoper poljubljanje roke. Izdala je poseben razglas, v katerem ostro napada zastarelo in ne-tečno navado kot ostanek suženjstva, ki je ne-vredno današnjega svobodoljubnega nemškega naroda. Gospodje in gospodične morajo brezpogojno zavreči evropsko starokopitnost pozdravljanja in se zadovoljiti s pristrnim amer. shake-handom (izg. šejk-hënd = stisk, podajanje roke.) (g)

Strojepisje v prejšnjem stoletju

Prvi pisalni stroj je zamislil že leta 1714 neki Anglež, Henry Mill, ter dobil od kraljice Ane pravico izdelovanja, pa te pravice nikdar ni mogel izkoristiti. Leta 1829 pa je Amerikanec W. A. Burt napravil stroj, kakršni so v glavnem še danes. Leta 1888 je na nekem tekmovanju v strojepisju zmagovalac napisal 150 besed v min., nekdo drug pa 125 z zavezanimi očmi. Če pomislimo, da so današnji stroji mnogo popolnejši, moramo svojim prednikom priznati mnogo večjo izurjenost.

Radio

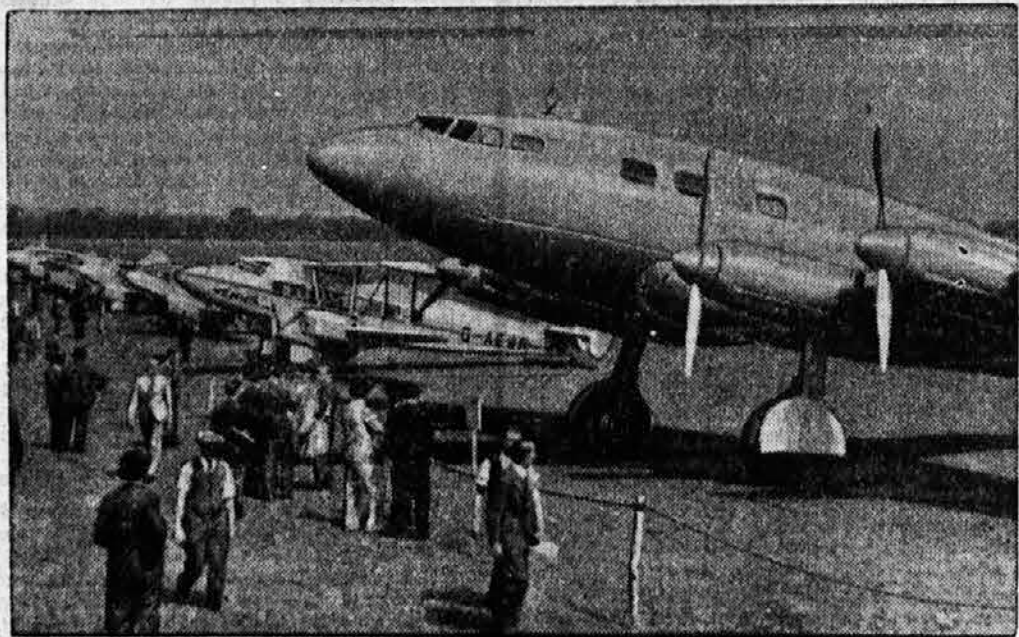
Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 12. julija: 12.30 Vsakega nekaj (plošče) — 14.45 Vreme, poročila — 15.30 Vreme, obvestila — 16.15 Operetni napavi (plošče) — 17.15 Vreme, borza — 19.30 Vreme, poročila, sporod, obvestila — 19.30 Nac. ura: Nacionalne dolžnosti naše mladine (Predrag Karalič, prof.) — 19.50 Zanimivosti — 20.15 Plošče: Brahms, Čajkovski — 20.10 V. N. Nemirovič Dančenko (g. dr. N. Preobraženski) — 20.30 Koncert mešanega zbora »Sloga« — 21.15 Harmonike (plošče) — 21.30 Koncert slovenske glasbe (Radijski orkester) — 22.30 Vreme, poročila, sporod — 22.15 Koncert slovenske glasbe (Radijski orkester).

Drugi programi

Ponedeljek, 12. julija: Beograd: 20.15 Srbski večer — Zagreb: 20.10 Puccinijeva opera »Madama Butterfly« — Dunaj: 19.25 Romantična opera »Zampa« — 21.50 Plesna glasba — Trst-Milan: 17.15 Plesno — 21.15 Plošala — 22.30 Orkestralni koncert — Rim-Bari: 21.15 Plošala — 21.30 Italijanske narodne — 22.05 Violina — Praga: 20.05 Koncert narodne garde — 21.25 Septeti — Varšava: 20.15 Plesna glasba — 22.15 Kvariteti — 22.35 Komorna glasba — Monakov: 21. Orkester in solisti — Bernomünster: 19.55 Jodlarji in harmonikarji — 21.10 Plesna glasba.

Najmodernejša letala na angleški razstavi, kamor je imel dostop vsak. Če je šel domov bolj pomirljen, je druga stvar.

LJUBEZEN, KI UBIJA

XV.

Noč, ki sem jo prebil po tem razgovoru, mi je ostala v spominu, ker je bila najbolj razburjena od vseh, ki so se kdaj zgrnile name. Vse okrog mene je spalo, samo jaz nisem našel pokoja, ker me je držala budnega ena sama misel, ki mi je razjedala srce.

Podoben sem bil jetniku, ki je že preiskal in poizkusil vse prostore divje celice, zidovje, strop, tla in ko že stotič trese omrežje na oknu, čuti, da se ena palica omrežja vdaja njegovemu pritisku. Komaj, komaj upa verjeti tej sreči in sede na tla, ves neumen nad samo mislijo, da bi se mogel morda rešiti.

Po tolikem času, ko sem bil kakor zapahnjjen v svoji stiski in sem na vseh straneh zadeval na nepremagljive ovire, se mi je na mah odprl tak pogled naprej.

»Mirno kri!« sem si dejal, ko sem korakal od enega konca salona do drugega. Nisem se dotaknil jedi, ki mi jo je prinesel sluga. Prišel je večer, prišla je noč. Zasvetila se je jutranja zarja, za njo visoki dan — jaz pa sem bil še vedno tu in sem hotel v vrtincu misli in novih domnev videti samo en dogodek, sem po sebi zelo preprost, a v ostrih napadu sumenj, v katerih sem bil, ni

bilo prav za prav nikakih preprostih dogodkov.

Bil sem že preveč navajen na te notranje nevihte, da ne bi vedel, da se je mogoče iz njih rešiti le tako, da se opiram predvsem na jasna in dognana dejstva, ki so kakor močne skale. Teh ne more nihče izpodmakniti. V tem primeru je bilo samo dvoje takih dejstev: izvedel sem, da brat gospoda Termonda, ki so ga imeli vsi za mrtvega in ki oče ni nikdar o njem govoril, živi. To je bilo prvo dejstvo; drugo pa je bilo, da ima ta brat, ki je brez časti, v vsakem oziru oporečen, propadel in brez dohodkov, naravnost strašno oblast nad svojim bratom, mojim očimom.

Prva stvar je bila razumljiva sama po sebi. Bilo je čisto naravno, da gospod Termond ne bo preklicao zgodbe o bratovem samomoru, ki si jo je sam izmislil, in se tako postavljati na laž, ne glede na to, da je na ta način brata rešil ječe. In ni prav zelo prijetno, da bi človek priznaval za svojega bližnjega sorodnika tatu, ponarejevalca in ubežnika... A to ni na vse zadnje nič drugega kakor kruta neprijetnost. Drugače je bilo z drugim dejstvom. Prevelika razdalja je bila kljub vsemu med očimovim priznanjem in strahom, ki mu ga je povzročal brat. Strahovlade, ki jo je Edvard Termond izvajal nad svojim bratom, ni bilo mogoče razlagati s tem, da je grozil očimu, da se vrne domov.

To bi ne imelo drugih posledic, kakor škandal med presenečenimi ljudmi.

Mati je bila lahko zadovoljna s to razlago, ker je videla v svojem možu človeka plemenitega srca, blage duše, meni pa to ni moglo zadostovati.

Padlo ji je na um, da temu nevarnemu bratu prihrani vojaško kazen, opravičevati očimovo bojazljivost in nemir, ki je izviral iz njega? Jaz sem videl drug razlog za to moč, ki jo je Edvard imel nad njim, neko temno strašno vez, ki je neločljivo vezala oba človeka drugega na drugega.

Začel sem misliti, da je moj očim najel brata, da je ubil mojega očeta. In če bi bilo to res, če bi morilec imel pri sebi kake dokaze, ki bi pričali o njegovi zločinski zvezi? Brez dvoma je imel napram državni oblasti roke vezane, a to je moglo vso stvar razložiti materi, kako da bi spravila v strah ljubčevega moža, da bi pomiril svojo jezo.

»Mirno kri!« sem si ponavljal.

Na vso moč sem si prizadeval, da bi duh obnovil vse podatke, ki sem jih imel o zločinu. Šlo mi je za to, da bi poiskal, ali bi ostala potem še kaka še tako majhna stvar, ki bi je ne bilo mogoče razložiti z domnevo, da sta Rochdale in Edvard ista oseba. Priče so izpovedale, da je bil Rochdal velik in močan, mati mi je opisala Edvarda kot orjaškega in debelega.

Res, da je preteklo petnajst let med člo-

vekom, ki je bil leta 1864. morilec in l. 1879. postaran veseljak, a to ni moglo nič ovirati dejstva, da je to eden in isti človek.

Mati je omenila Edvardove oči, ki so bile modre in blede kakor oči njegovega brata. Vrtar v hotelu Imperialu je v svojem pričanju, ki sem ga tolikrat prebiral, da sem ga znal že na pamet, tudi govoril o barvi oči dozdevnega Rochdalea, ki so bile po njegovih besedah zelo modre in zelo jasne. Zapomnil si je to podrobnost, ker je bila močna nasprotnost z zagorelim Rochdaleovim obrazom. Edvard Termond je dan po svojem zlaganem samomoru pobegnil v Ameriko in kaj mi je že povedal gospod Masolle! Še zdaj čujem, kako sem si ponavljal z njegovim pisajočim glasom in s poučljivo kretnjo njegovih rok: »Tujec, ki se je naselil v Ameriki...« Da bi ne bilo zaradi zunanjih vzrokov nemogoče, da bi Edvard po zločinu šel v Ameriko, se mi ni zdelo verjetno.

Da bi se čim bolj prepričal o vsem, sem v duhu preletel vso zgodovino zločina prav do hipa, ko so očetova pisma vrgla prvo sumnjo na gospoda Termonda, to se pravi do januarja 1864. Da ne bi prav nobena senca osebnega sovraštva mogla vplivati na mojo sodbo, nisem oseb imenoval z imeni. Ponavljal sem si, da to nesrečno zgodbo, zaradi katere sem toliko trpel, čisto suho, kakor da se spominjam nekega daljnjega dogodka, ki me prav za prav nič ne tiče.